Ellinger

Berntsen

betydelig Grad; medens de, der nu have Stemmeret til Folketinget, udgøre omtrent 19 pCt. af Befolkningen, altsaa neppe en Femtedel, vil Vælgertallet, naar disse Forslag blive gennemførte, vokse til 48 pCt. af Befolkningen, altsaa lidt under Halvdelen, eller der vil blive $2^{1}/_{2}$ Gang saa mange Folketingsvælgere, som der er i dette Øjeblik, og med de Bestemmelser, som her gives for Valgretten, ville Kvinderne fremtidig udgøre Flertallet af Folketingsvælgerne og Mændene reduceres til et Mindretal. Jeg tror, der kan være god Grund til overfor denne Hurtighed i Udviklingen at raabe et: Vagt i Gevær! Jeg tror ikke, at Flertallet af de nuværende Folketingsvælgere er lystent efter saa hurtigt at foretage dette Eksperiment. Hvis det er saa, vil jeg oprigtigt haabe, at Befolkningen vil gribe ind i Tide for ud fra et folkeligt og Erhvervsstandpunkt at ændre ved Sagerne, saa at disse Spørgsmaal ikke styres af Politikere ud fra smukke demokratiske Teorier.

Hvad Forsvarsvillien i vort Land angaar, er det værd at betænke, at der gives ikke noget oplyst og levedygtigt Folk i hele Verden, stort eller lille, der kan opvise saa stort et Mindretal, der har den Mening, at der ikke skal gøres noget alvorligt for at udvikle Evnen til væbnet Hævdelse af den nationale Selvstændighed, som vi. Da der i Fjor og for 2 Aar siden blev stillet Landets mere end 30-aarige Mænd Spørgsmaal i saa Henseende, viste det sig, at Forsvarets Modstandere forholdt sig til dets Tilhængere som 8 til 9, i de 327,400 stemmende Vælgere var Afstanden mellem de to Meninger kun neppe 20,000, altsaa 6 pCt. af de stemmende Vælgere. Og lige efter at dette ret nedslaaende Resultat havde vist sig, stilles der nu Forslag om — medens vi endnu ere lige i Begyndelsen af at føre det opnaaede Resultat ud i Livet —, at Vælgertallet skal vokse fra omtrent 460,000 til langt over 1 Million. Jeg tror, at for Forsvarssagens Vedkommende ligesom ogsaa i mange andre Henseender er dette Hasardspil. Maalet er ikke at skaffe det størst mulige Antal Mennesker Valgret. Det er intet Maal. Valgret er et af Midlerne og et vigtigt Middel til at opbygge og udvikle Samfundet. Naar der er Tale om Valgrettens Udvidelse, er det eneste Spørgsmaal, som i Virkeligheden har Betydning, dette: Vil vort Samfund komme til at gaa en bedre Fremtid i Møde efter denne Udvidelse? Nu er der ingen Tvivl om, at Socialdemokratiet ved en Nedsættelse af Valgretsalderen til 25 Aar vil faa den største procentvise Tilgang. Det kan man læse sig til af de Valgresultater, som nu en Række Aar har givet. Jeg ønsker ikke Socialdemokratiet bragt til Sejr her i Landet. Masser af konservativ Ungdom ville selvfølgelig meget gerne for sig have en Valgret, som de kunne benytte til at styrke Konservatismen. Men ere de klare over, at deres egen Indflydelse ikke alene bliver neutraliseret, men at den endog i betydelig Grad bliver overgaaet af Indflydelsen til Fordel for Socialismen, vil det sikkert ikke koste dem nogen Overvindelse at give Afkald paa at stemme 1 à 2 Gange i de 5 Aar, [illegible] det i Virkeligheden kun derom, det for de enkelte drejer sig.

Ellinger

Der gives mellem Kvinderne overmaade mange alvorlige, dygtige og fremragende Mennesker, hvis Stemmegivning ikke alene udelukkende bæres frem af Tanken om Landets Vel, men tillige er underbygget af en indgaaende Viden Besked. Men hvis man vil give Valgret efter de Regler, der her foreslaas, vil et alt for stort Lod blive lagt i Vægtskaalen af det store Antal i politisk Henseende uudviklede, kundskabsløse og i Samfundsspørgsmaal ikke dybt tænkende Kvinder, der ville være som Voks i drevne Agitatorers Hænder. For ikke saa mange Aar siden gik Tanken ikke videre end til, at de skatteydende Kvinder skulde have kommunal Valgret. Men da dette Spørgsmaal skulde føres ud i Livet, fik tillige alle gifte Kvinder Valgret, ganske uafhængigt af Størrelsen af den Skat, som Manden yder til Kommunen. Og man gav Valgret til Tyende, der svarer Skat, dog ikke uden at mange af Venstre knurrede. Kun een Gang er denne Valgret benyttet, og allerede nu møder der os Forslag om, at enhver Kvinde, blot hun er 25 Aar, skal have Valgret til Statens lovgivende Magt. Det forekommer mig, at man skulde komme paa det rene med, at alt kræver en vis Udvikling, og at Udvikling tager Tid, men her vil man springe alt over. Jeg tror, det er ganske naturligt, at man ser Tiden lidt an. Jeg tror, at Sagen er saa vigtig, at den bør underkastes en almindelig Overvejelse, ogsaa af international Natur, førend vort Land heroppe i det nordlige Mellemeuropa stiller sig frem som Foregangsland i Retning af saadanne Regler for Kvinders Deltagelse i det politiske Liv.

Før vi gaa over til Valgrettens Udvidelse, ligger det lige for at træffe Foranstaltninger til at give dem Valgret, som nu skulle have det efter Grundlovens

lem bebrejdede os, at vi mødte med dette Forslag paa et Tidspunkt, hvor Juleferien havde belært os om, at Forsvarssagen endnu har sine Vanskeligheder. Ja, jeg siger til det ærede Medlem: Skulle vi ikke vente med dette Spørgsmaal, til Finansloven kommer til Behandling (Afbrydelse af *Dinesen*). Ja, det er det ærede Medlem fra Frederiksberg (Ellinger), jeg taler om, ikke det ærede Medlem fra Frederiksborg (Dinesen). Der var en lille Afbrydelse, som tydede paa, at det ærede Medlem fra Frederiksborg kunde tro, at det var ham, jeg stadig sigter til. Nej, jeg gaar nu tilbage til det ærede Medlem fra Frederiksberg — jeg erkender, at der er en Forskel paa de to. Jeg mener, det er bedst, vi vente med at tale om de Spørgsmaal, der vedrøre Forsvarssagen, indtil vi naa Finanslovens anden Behandling; saa skal jeg med Fornøjelse klare mit Standpunkt til den nævnte Sag, og det ærede Medlem skal heller ikke se saa sort paa dette Forhold, som det lader til, at han i sin triste Julestemning er kommen til at se paa det. Det ærede Medlem sagde, at vi staa tilmed under en vanskelig finansiel Situation. Ja, det vide vi allesammen, og det er jo et Forhold, som Ministeriet har sin Opmærksomhed henvendt paa, og det er selvfølgelig Ministeriets Opgave og skal blive Ministeriets Opgave at arbejde paa at skaffe Balance mellem Statens Indtægter og Udgifter. Det ved det ærede Medlem jo meget vel, derom foreligger der jo bestemte [illegible] fra Finansministeren og ogsaa fra mig under Finanslovens første Behandling.

Det ærede Medlem gav saa endvidere en ret trist Skildring af, hvad der vilde resultere af Kvindernes politiske Valgret. Det ærede Medlem mente jo, at Kvinderne vare bløde som Voks, de vare politisk umodne og uforstaaende Væsener, de vilde blive som Voks i de drevne Agitatorers Hænder. Det ærede Medlem regner sig altsaa ikke til de drevne Agitatorer, kan jeg tænke. (*Ellinger:* Vil den ærede Konseilspræsident ikke citere mig rigtigt?). Jeg ved ikke rettere, end at det ærede Medlem brugte de Udtryk, i alt Fald vidnede det ærede Medlems Udtalelser ikke om, at han havde nogen Tillid til Kvindernes Deltagelse i det politiske Liv. Herom vil jeg tillade mig at gøre et Par Bemærkninger.

Der er fra anden Side fremkommet Beklagelse over, at Kvinderne have faaet kommunal Valgret, og man har ment, at den kommunale Valglov, der blev given for nogle Aar siden, hvorved ogsaa Kvinder fik Delagtighed baade i Valgret og Valgbarhed, var et noget uheldigt Resultat. Min Erfaring gaar i stik modsat Retning, jeg tror, det var en fortrinlig Foranstaltning, vi kom til, da vi ved den kommunale Valglov gav Kvinderne kommunal Valgret, og det er min Overbevisning, at Udfaldet af Valgene i de forskellige Kommuner var blevet et andet, dersom ikke Kvinderne havde faaet Delagtighed i den kommunale Valgret. Og hvad nu angaar den politiske Valgret, saa er det min Opfattelse, min Overbevisning, at et Samfunds Udvikling falder naturligst, naar baade Mænd og Kvinder i Fællesskab arbejde for de samme Interesser. Tage vi nu de store Samfundsspørgsmaal, som interessere os Mænd, tage vi f. Eks. Spørgsmaalet om vore kirkelige Forhold, maa jeg spørge: Have Kvinderne da ikke samme Interesse, ja maaske tidt en større og varmere Interesse for de kirkelige Forhold og Anliggender end Mændene? Kvinderne staa sandelig ikke tilbage i saa Henseende. Tage vi Spørgsmaalet om Ordningen af vort Skolevæsen, er der da nogen i Samfundet, hvem det maa ligge varmere paa Sinde end Kvinderne, end Mødrene til de Børn, som skulle undervises? Er der nogen, som har varmere og større Interesse i, hvorledes Børnene undervises, behandles og opdrages, end Kvinderne? Tage vi Spørgsmaalet om Fattigvæsenets Ordning, have Kvinderne da ikke lige saa varmt et Hjerte og maaske et bedre Greb end Mændene paa at være noget for Smaafolk i Kommunerne, og skulde de ikke have Interesse for at deltage i Ordningen af dette store sociale Spørgsmaal ved at være med i Forhandlingerne og Afgørelserne ogsaa i Folketinget? Og tage vi Spørgsmaalet om Retsordningen, er det da ikke saa ganske naturligt, at Kvinder og Mænd have lige Interesse i, hvorledes Samfundets Retsordenen er indrettet? Og saaledes

Berntsen

paa alle Felter. Der kunde maaske siges paa det militære undtagen, men dertil vil jeg sige, at er der nogen, som har Interesse i, hvorledes Landets Sønner blive behandlede, er det sandelig Moderen i lige saa høj Grad som Faderen. Der er derfor neppe eet Samfundsanliggende, hvor ikke Kvinderne have samme Interesse som Mændene, og for mange Forhold have Kvinderne maaske en varmere Interesse end Mændene. Jeg tror derfor, at det er en heldig Ordning baade af Kommunens og Statens Styrelse, at Hjemmene, det vil sige Kvinder og Mænd i Fællesskab, arbejde for de samme Interesser, og naar vi ved Valgkredsloven gennemføre Afstemning i Kommuner, vil det — derom er jeg overbevist — være let for Kvinderne at udøve deres Valgret, idet de da ikke, som man nu ofte maa, i den Anledning, skulle rejse mange Mil.

Naar man nu har henvist til, at Deltagelsen i de kommunale Valg for Kvindernes Vedkommende ikke var saa stærk, som ønskeligt var, vil jeg spørge: Hvorledes var Mændenes Deltagelse ved kommunale Valg og Rigsdagsvalg i tidligere Tid? Fra min tidlige Ungdom kan jeg huske, at naar der skulde være Folketingsvalg, holdt man Bylag, og saa beskikkede man 2—3 Mænd, som skulde have den Ulejlighed at køre hen og stemme. Det faldt ikke Byens Mænd ind, at det var noget, som vedkom dem alle, de sendte nogle Repræsentanter for sig og lod det gaa med det. Der blev holdt mange Folketingsvalg, hvor der var saa ringe Deltagelse, at der neppe var mere end 50—100 Vælgere omkring Valgtribunen. Senere i Tiden er Interessen jo bleven større og større, nu møder der 80 til 90 pCt. op ved Folketingsvalgene. Saaledes er det ogsaa min Overbevisning, at efterhaanden som Kvinderne se den Betydning, der ligger baade i deres kommunale og politiske Valgret, ville de benytte deres Valgret i lige saa stor Udstrækning som Mændene. Medens det ærede Medlem fra Frederiksberg (Ellinger) mente, at vort Folks Udvikling vilde komme ind i et meget uheldigt Spor, om man vedtog det Forslag, som her er under Debat, har jeg en noget anden Opfattelse. Hvis det virkelig var Tilfældet, hvad det ærede Medlem, saa vidt jeg forstod, mente, at den politiske Udvikling og den politiske Modenhed endnu ikke tillade den Art af Fremskridt, saa, mener jeg, have vi ilde udgivet alle de store Summer, vi gennem en Aarrække have ofret paa vort Folks Undervisning, baade paa den offentlige og den private. Jeg kan ikke tro, at Kvinderne med Hensyn til Intelligens staa lavere nu, end Mændene gjorde, da man i 1849 gav dem fri Forfatning og den udstrakte Valgret, som de fik ved Grundloven af 5. Juni 1849.

Det ærede Medlem fra Frederiksborg (Dinesen) hørte vi i Gaar alle med Interesse. Han er jo det ældste Medlem her i Tinget og en Mand, som har taget varm og levende Del i de mange politiske Forhandlinger, der have været førte i de mange Aar, der ere gaaede, siden Grundloven af 1866 blev given. Det glædede mig at høre ham udtale, at han var villig til at gaa til en Grundlovsændring i to Afsnit. Det erklærede det ærede Medlem, og det sætter jeg Pris paa. Men det ærede Medlem begrænsede det jo i meget høj Grad, nemlig derhen, at man skulde indskrænke sig til en Forandring af Grundlovens § 32 og udsætte Spørgsmaalene angaaende Kvinders Valgret og Valgretsalderen, til man kom til det næste Afsnit. Jeg beklager, at det ærede Medlem ikke kunde gaa videre i sin Tilslutning, men jeg erkender, at her foreligger altsaa en Indrømmelse fra hans og hans Meningsfællers Side, idet de have erklæret sig villige til at gaa med til en begrænset Grundlovsændring.

Det ærede Medlem fra Kerteminde (Eduard Larsen) holdt i Gaar en stor Tale, men det forekommer mig rigtignok, at Konsekvensen af denne Tale maatte blive, at det ærede Medlem stillede Forslag om at ændre Grundloven derhen, at Etkammersystemet indførtes. Det ærede Medlem var jo en saa absolut Modstander af Kompromiset, af Overenskomsten. Han kunde ikke tænke sig noget mere modbydeligt og afskyeligt end de mange Kompromiser og Overenskomster, som have været sluttede under Forfatningen af 1866. Naar man overhovedet ikke vil ind paa en Forfatning, hvor der skal træffes Overenskomster mellem modstridende Anskuelser hos de to Ting, er der kun een Vej at gaa, nemlig den at indføre Etkammersystemet. Jeg har ikke troet, at det var hans Meningsfællers Mening at gaa dertil, jeg har troet, det var deres Mening at bevare Tokammersystemet, men man kan ikke komme bort fra, at et Tokammersystem maa hvile paa Overenskomster. Nu mener jeg for Resten, at man godt kan være bekendt de mange Overenskomster, der ere sluttede i Løbet af det lange Tidsrum, som nu er gaaet, siden Venstre overtog Regeringen i 1901. Det ærede